Cana 10 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 35 (676). Wilnia, Paniadziełak 10 Žniŭnia 1936 h. Hod XII (XX)

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

ВАЙНА ЦІ МІР?

(*З нагоды Пацыфістычнага Кангрэсу ў Бруксэлі*)

3, 4, 5 і 6 верасьня сёлета ў Бруксэлі адбудзецца міжнародны пацыфістычны кангрэс. Кангрэс гэты арганізуюць міжнародныя палітычныя сфэры, зблізаныя да Лігі Народаў. Праблема вайны ці міру настолькі важная агулам і для беларускага народу асабліва, што аб гэтай справе мусім выказаць свой пагляд і мы беларусы.

Згары можна сказаць, што беларускі народ і яго інтэлігенцыя стаяць проціў вайны і за мір. На гэткі беларускі настрой складаюцца наступныя прычыны.

Беларускі народ не ваяўнічы з натуры. Праўда, на падставе апошніх войнаў і расейскай рэвалюцыі знаўцы цьвердзяць, што жаўнеры беларусы і беларусы рэвалюцыянэры выказаліся як дужа высокі баявы і дысцыплінаваны элемэнт. І гэта сапраўды так ёсьць. Аднак трэба такжа ведаць, што беларус хоць і добра б'ецца, але бадай выключна з мусу, асабліва ў вайне, якой ён сусім не зацікаўлены ідэова. Беларус агулам з натуры сваей міралюбівы, яго стыхія не вайна, але спакойная, дужа вытрывалая, творчая земляробская й культурная агулам праца.

Гэтую прыродную ненавісьць да вайны ў беларуса ўзмацняе яшчэ жывая памяць аб сусьветнай вайне, часьціна якой адбывалася доўга і крывава на грудзях Беларусі. Сяньня беларус жыва і з жахам гэну вайну прыпамінае і шле ёй свае шчырыя праклёны.

Беларус з прыроды разважны, удумлівы, з нахілам думаньня філёзофічнага. А як такі ён ясна бача, што вайна — гэта рэч неразумная, злая й немаральная. Гэтак разумее вайну беларускі народ, гэтак і яго інтэлігенцыя.

Беларусы проціў вайны й за мір так-жа з пагляду палітычных. Сучаснае міжнароднае палажэньне ў Эўропе такога роду, што калі-б паўстала вайна, дык яна паўстала-б і вялася-б перадусім вялікімі дзяржавамі, заборчы апэтыт якіх ня мае граніц. Да таго, калі-б такая вайна сяньня дзе ў Эўропе загарэлася, — полымя яе між іншымі краямі магло-б так-жа абняць землі беларускія. Надта магчыма, што вайна сяньня ў значнай меры вялася-б на землях беларускіх і за гэтыя землі. Тымчасам беларускі народ, будучы падзелены на часьці, на жаль, сяньня яшчэ ня ёсьць настолькі сільны й сарганізаваны, каб гэным ваенным наезьнікам змог даць рашучы адпор, каб ня стацца аб'ектам заборчасьці.

Так, беларусы проціў вайны і за мір, але за мір не фікцыйны, а за мір праўдзівы і справядлівы, які быў-бы гварантам права на самаазначэньне беларускага народу, права на яго палітычна-незалежны быт. Сучасная міжнародная палітыка ў Эўропе апіраецца на паваенных трактатах, якія дзеляць жывыя народныя арганізмы на часьці. Вось-жа гэтыя трактаты, гэткае міжнароднае права, як аб гэтым неаднакратна мы ўжо высказваліся, паводле разуменьня беларусаў ня ёсьць і ня можа быць ані падставай, ані гварантам міжнароднага міру.

Тымчасам успомнены Міжнародны Пацыфістычны Кангрэс у Бруксэлі, які арганізуюць паасобныя адзінкі і арганізацыі, зблізаныя да Лігі Народаў, як лёгка можна дагадацца, снуе пляны аб міжнародным міры на падставе ня іншых, як гэных паваенных, з натуры сваей, імпэрыялістычных трактатаў. Апрача гэтага й сама Ліга Народаў, з неафіцыяльнага багаславенства якой гэны Кангрэс мае адбыцца і пэўне-ж пры ўчасьці больш чым зблізаных да яе палітыкаў, можа гаварыць аб міры ў разуменьні вузкім і сучасным імпэрыялістычным. Сяньнешняя Ліга Народаў — гэта супалка вялікіх дзяржаў дзеля іх уласных інтарэсаў. Пакрыўджаных, недзяржаўных народаў, а так-жа і слабых дзяржаў — сяньнешняя Ліга Народаў у абарону не бярэ, а нават сваей палітыкай спрыяе іх паняволеньню. Клясычным гэтага прыкладам можа быць безбаронная Абісынія, зьнішчаная агнём і труючымі газамі Італіі, сябры Лігі Народаў. Вось-жа дзеля гэтых прычын гэны пацыфістычны Кангрэс у разуменьні беларусаў ня многа зможа даць для справы міжнароднага міру ў Эўропе.

Ня гледзячы аднак на гэта, адносіны нашы да пачынаньняў і працы гэнага Кангрэсу прыхільныя. Міжнародная нарада ў так важнай справе як мір, хоць-бы й няведама як шмат можна было-б ейным арганізатарам закінуць, бязумоўна мае сваё дадатняе значэньне. Самыя нарады, сам абмен думак між прадстаўнікамі розных народаў, бяссумніву, можа пакінуць дадатнія сьляды ў міжнароднай палітыцы. Да таго мы верым, што на гэным Кангрэсе ў Бруксэлі вобак з палітыкамі, якія хочуць такога міру, каторы нясе шчасьце вялікім дзяржавам і капіталістым, знайдуцца такжа людзі, якія жадаюць міру сапраўднага, апёртага на справядлівасьці міжнароднай агульнай і на справядлівасьці сопыяльнай.

Вось-жа мы проціў вайны й за мір, але за такі мір, які нясе беларускаму народу ня сьмерць, але поўнае, незалежнае нацыянальнае, палітычнае і культурнае жыцьцё на ўсіх яго этнографічных землях у вялікай сям'і такіх-жа іншых народаў.

Мы верым, што беларускі народ і без вайны да гэтага дойдзе. Давядзе яго да гэтага перадусім сьведамая, арганізаваная воля й праца кожнага недзяржаўнага народу паасобку і ўсіх разам.

Цэнтральнаму Камітэту КПЗБ, сябром Беларускага Народнага Аб'еднаньня і ўсяму беларускаму грамадзянству.

Камунікат № 6.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'еднаньня, у адказ на пісьменны зварот Цэнтральнага Камітэту К.П.З.Б., Вільня, чэрвень 1936 г., да Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'еднаньня з прапазыцыяй супольнай барацьбы з беларускімі фашыстымі, паўторна прапануючы ўступленьне БНА поруч з КПЗБ ў рады г. зв. „народнага фронту", гэтым заяўляе наступнае:

Цэнтральны Камітэт і Прэзыдыюм Ц.К.—Б.Н.А., маючы на ўвазе выключна дабро Беларускага народу і кіруючыся пачуцьцём вялікае адказнасьці за яго долю ў будучыні, стоячы на агульна-беларускай палітычнай плятформе акту 25 сакавіка 1918 г., адносіны БНА да КПЗБ ўжо выказалі папярэднімі камунікатамі, якія апублікаваныя ў „Бел. Крыніцы", у каторых сказана, што БНА ня йдзе на супрацоўніцтва з КПЗБ, выказваючы прычыны, дзеля якіх супрацоўніцтва БНА з КПЗБ не магчымае.

Выказана ўжо такжа становішча БНА да г. зв. „народнага фронту" (устрыманае і крытычнае) і выяўленыя адносіны БНА да дэмократыі украінскай, літоўскай і дэмократыі іншых народаў.

Дзеля таго, што дасюль не зьмяніліся адносіны да Беларусаў з боку камуністаў агулам і з боку КПЗБ ў асобнасьці, якая і далей, кіруючыся загадамі Польскай Камуністычнай Партыі, вядзе сярод беларусаў інтэрнацыянальную акцыю, не даацэньваючы беларускай нацыянальна-культурнай працы і нетолерантна адносячыся да ўсяго беларускага, што не згаджаецца з праграмай камуністычнае партыі, ня было і няма патрэбы зьмяняць становішча і з боку БНА да КПЗБ.

Што датыча „народнага фронту", дык ён палітычнай плятформы дасюль ня выявіў і выразнага становішча адносна Беларускага народу не заняў і таму не патрабуе зьмяняць становішча БНА і адносна „народнага фронту".

Дзеля гэтага Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту БНА ад імя цэлай арганізацыі заяўляе, што не згаджаецца і з гэтай прапановай супрацоўніцтва з КПЗБ, пацьвярджаючы дасюлешняе сваё становішча, выказанае папярэднімі камунікатамі адносна КПЗБ і „народнага фронту".

У справе, урэшце, г. зв. беларускіх фашыстаў, якія дагэтуль не прадстаўляюць у народзе арганізаванай сілы, ня бачым патрэбы паважнейшай з імі барацьбы ў сучасны мамэнт, а тымбольш патрэбы барацьбы з праявамі беларускага фашызму супольна з КПЗБ.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту БНА, падаючы вышэйсказанае да ведама, заклікае сяброў БНА дастасавацца да гэтага і папярэдніх камунікатаў і ў парадку арганізацыйнай дысцыпліны наказвае не ўваходзіць у ніякія сувязі з КПЗБ і фашыстаўскімі групамі; пры гэтым прыпамінае сябром БНА аб патрэбе працы ў граніцах праграмы і статуту БНА.

ПРЭЗЫДЫЮМ Ц. К-ТУ БЕЛ. НАРОДН. АБ'ЕДНАНЬНЯ

(—) *Я. Пазьняк* Старшыня (—) *Др. Ст. Грынкевіч* І-шы Віцэ-Старшыня (—) *М. Двафэцкі* ІІ-гі Віцэ Старшыня

(—) *Інж. А. Клімовіч* Скарбнік (—) *Я. Найдзюк* Сакратар.

Вільня, 3.VIII.1936 г.

БЕЛАРУСЫ! Прысылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова! — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Лясная гаспадарка

Капіталістычная сыстэма гаспадараваньня вядзе, між іншым, і да таго, што прыродныя багацьці эксплёатуюцца капіталістымі бяз пляну і без агляду на патрэбы будучых пакаленьняў.

Да найбольш яркіх прыкладаў такой эксплёатацыі прыродных багацьцяў трэба залічыць лясную гаспадарку.

Ня будзем тут затрымлівацца над тым — якім способам пазбыліся лясоў Францыя, Нямеччына, Баўгарыя і іншыя краіны, каторыя яшчэ нядаўна задавольвалі свае патрэбы ўласным лесам, а калі і прывозілі дрэва з заграніцы, то ў вельмі нязначнай колькасьці.

У гэтым выпадку нас цікавіць Польшч, у межах якой мы знаходзімся, а найбольш г. зв. „Усходнія Землі“, каторыя славіліся сваімі ляснымі багацьцямі, якія давалі беларускаму насельніцтву сталы даход.

У гэтай галіне справы цяпер пагоршыліся і пагоршыліся надта шмат.

Каб ў гэтых нашых разважаньнях мець цьвёрды грунт — трэба зьвярнуцца да афіцыяльных дадзеных, каторыя датычаць гэнай цікавячай нас справы.

У соймавай зямельнай камісіі (падчас апошняй сэсіі Сойму) з дакладу пасла Фрэймана выявілася, што цяпер у Польшчы ёсьць каля 8 мільёнаў гэктараў лесу, што становіць 21 прац. агульнай паверхні краю. На аднаго жыхара прыпадае тут усяго толькі 0,26 гэкт. лесу, замест 0,31 гэкт., якая лічба ўважаецца спэцыялістымі за лічбу мінімальную і неабходную для пакрыцьця ўласных патрэбаў краю. У тэй-жа камісіі выявілася яшчэ адна вельмі цікавая справа. Да 1918 году што год убывала на тэрыторыі сучаснай Польшчы ў сярэднім па 36.000 гэктараў лесу, а ад 1918 г. да 1927 г. што год убывала па 45.000 гэктараў лясной паверхні.

Ад 1927 да сёлетняга году ўбываньне лясоў пайшло яшчэ ў большым тэмпе, убываючы ў сярэднім па 57.000 гэктараў у год.

Гэта мы можам заўважыць і навокал нас, бо-ж у нашым краі найбольш лясоў.

Лясныя заработкі заўсёды былі ў нас адным з галоўных даходаў насельніцтва. Цяпер яны пачалі спыняцца.

Трэба ведаць, што наш край ня можа астацца бяз лесу і дзеля гэтага патрэбная пляновая лясная гаспадарка, каб за 60—70 гадоў насельніцтва мела дастатачна ляснога матарыялу і апалу.

Як было сказана ў той-жа соймавай камісіі, акцыя залясеньня, каторая вядзецца цяпер і маючая дарыўчы характар, ня ёсьць задаваляючай.

З тэй прычыны, што землі нашыя пераважна неўраджайныя і хлеба даюць куды менш, чым, напрыклад, украінскія — лясныя багацьці пакрывалі гэты недахоп нашай народнай гаспадаркі і насельніцтва магло „зводзіць канцы з канцамі“.

Калі-б наш край страціў сваё галоўнае прыроднае багацьце — лес, нашае сялянства апынулася-б літаральна на „шчырым“ пясочку, бо якасьць зямлі ў сувязі з зьмяншэньнем лясной плошчы пагоршыцца яшчэ больш.

Словам, наш край мусіць мець многа лесу, бо яго такі ўжо прыродны характар.

На жаль, беларускае грамадзянства мае вельмі слабы голас ва ўсіх гэтых паважных справах і ў сучасным палажэньні ня можа ўплываць на палітыку краю, як у галіне гаспадарчай, так і ва ўсіх іншых, закранаючых жыцьцёвыя інтарэсы беларускага народу.

А. Пінчук.

Wystaŭka ziemlarobstwa i promysłu ŭ Koŭnie

Sioleta ŭ kancy červienia ŭ Koŭnie adbyłasia wystaŭka ziemlarobstwa i promysłu. Wystaŭka heta była bahataja i roznajakaja. Plac pad wystaŭku zajmaŭ 6 ha ziamli, na jakim byli ŭładžany dziesiatki pawilonaŭ dla žywioły i promysłu.

Siarod rahataj žywioły byli swajej krajowaj hadoŭli karowy, jakija dajuć u hod 8—9 tysiač litraŭ małaka. Usiaje rahataj rasowaj žywioły było 165 štuk.

Usich koniej na wystaŭcy było 171. Miž imi wobak z roznymi zahraničnymi parodami byli koni krajowaj hadoŭli, tak zw. „žemaitukai“, žmudziny; hetyja najbolšuju na siabie zwaročwali ŭwahu.

Świniej było niamnoha, ale tyja, što byli, dyk adznačalisia čyścinioj parody. Najbolš usich cikawiła paroda wialikich jorkšaŭ, wyhadawanych u krai, z jakich pryhataŭlajucca najwyšejšaha hatunku bekony.

U awiečym addziele na wystaŭcy možna było bačyć roznarodnyja awiečyja parody, z čaho widać, što litoŭskija sialanie ab hadoŭli awiec pawažna rupiacca.

Usie žywiolinyja addzieły pakazwali na toje, što hetaja halina haspadarki ŭ Litwie zrabiła wialikija postupy. Usia žywioła na wystaŭcy była ŭłasnaściaj drabniejšych haspadaroŭ. U našym krai hetkuju žywiołu majuć tolki niekatoryja dwary. Usio heta świedčyć ab tym, što litoŭskija sialanie chutka jduć upierad i ŭžo mała adstajuć ad sialan Danii i Holandyi.

Eksponaty pramysłowyja zajmali 60 pawilonaŭ. U pawilonie t-wa „Maistas“ byli wystaŭleny roznarodnyja jahonyja pradukty, wyrablenyja ŭ krajowych fabrykach, jakija spažywajucca ŭ krai i wywoziacca zahranicu. Z hetkich byli tut: kaŭbasy, kumpiaki, roznaje miasa, kanserwy, tłustaść i t. p. Usio heta pryhatawana z zwyčajnaj krajowaj žywioły. U hetym addziele možna było pabačyć nia tolki, jak z žywioły wyrablajucca henyja pradukty, ale tak-ža j jakoje wialikaje značeńnie maje hetki promysieł u sialanskim žyćci.

„Pienocentras“ pakazwaŭ małačarskija mašyny, małočnyja pradukty, pryhatawańnie ich da eksportu i h. d.

„Lietukis“ — najwialikšy kooperatyŭ, pakazaŭ, što jon dastaŭlaje sialanam i jakoje maje značeńnie ŭ handli.

Apriča hetaha na wystaŭcy było widać, što duža dobra ŭ Litwie raźwiwajecca ŭłasny krajowy wyrab kakao, šakaladu, cukierkaŭ, makaronu, cykoryi, piwa, myła, parfumaŭ, cukru i inš.

Na wystaŭcy ŭsie pabačyli tak-ža, što ŭ Litwie wyrablajucca čaści roznych mašyn, telefoničnyja, telehrafičnyja i radjowyja aparaty, dwukołki, aŭtamabili i h. d.

Bahaty byŭ tak-ža addzieł tkacki, u jakim možna było bačyć najdaražejšyja mataryjały, wyrablenyja ŭ swaich fabrykach, jak šoŭk, sukny i roznyja inšyja mataryjały, jakija nia rozniacca ničym ad zahraničnych.

Pramysłowyja eksponaty pakazali, što ciapier Litwa ŭ swaich fabrykach moža wyrablać i wyrablaje ŭsio, što tolki čaławieku patrebnaje. Z zahranicy prywozić Litwa tolki toj syrec, jakoha ŭ krai niama.

100 tysiač asob, jakija adwiedali henuju wystaŭku, wyjšli z jaje poŭnyja radaści i samazdawoleńnia, što Litwa ŭžo silnaja dziaržawa, jakaja ŭwa ŭsich halinach žyćcia biažyć upierad, što jana poŭnaje sił i woli dahnać kulturnyja dziaržawy.

(„Musu Artojas“ Nr. 15, 1936).

КУПЛЯЙЦЕ адзіны ў нас беларускі літаратурна-навуковы квартальны часапіс

„К А Л О С Ь С Е“,

у якім зьмяшчаюцца творы перадавых беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў.

Складка на „Калосьсе“: у год — 2 зл. на паўгода — 1 зл., на асобную кніжку — 50 гр.

Адрас рэдакцыі і адміністрацыі „КАЛОСЬСЯ“: Вільня, Завальная вул. № 1—2.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

З дзейнасьці БНА. Апошняе паседжаньне Прэзыдыюму Беларускага Народнага Аб'еднаньня адбылося 3 г. м., на якім разглядаліся справы палітычныя нутраныя і міжнародныя сучаснасьці, а так жа і справа адносінаў БНА да КПЗБ. У гэтай апошняй справе выданы камунікат № 6, які друкуем у гэтым нумары.

З школьнага фронту. Школьная акцыя—складаньне дэклярацыяў за беларускую школу, разьвівзецца шырака. Сяляне па блянкеты на школьныя дэклярацыі прыяжджаюць у Вільню з далёкіх паветаў нават коньмі.

Канфіската. У мінулым тыдні адміністрацыйныя ўлады сканфіскавалі № 10 газэты „Наша Воля.“

З Украінскага жыцьця

Крывавая паніхіда. Вялікае сьвята на Маківцы, што адбылося 2 г. м. пры ўчасьці каля 15 тысяч народу, было правакацыяй скрываўлена. Калі сьвяшчэньнік кончыў над магіламі стральцоў сваю пропаведзь, правакатар, быццам камуніст, крыкнуў „ганьба.“ Абураная моладзь кінулася на правакатара і ганебна зьбіла яго. У гэтай бойцы 2 асобы забітыя і адна ранена.

Украінскія работнікі арганізуюцца. Дасюль украінскае работніцтва, таксама як і беларускае, яшчэ ня мае сваей украінскай работніцкай арганізацыі. Гэтымі часамі паўстала ініцыятыва сярод украінскіх работнікаў заснаваць сваю арганізацыю. У гэтай справе ўжо пачалася акцыя і выдана спэцыяльная адозва да работнікаў.

Украінскае Нацыянальнае Аб'еднаньне ў Нямеччыне. У Бэрліне ад 1933 году існуе арганізацыя „Украінскае Нацыянальнае Аб'еднаньне“ (УНО), якая мае на мэце аб'яднаць усіх украінцаў у Нямеччыне і навязаць блізкія прыяцельскія суадносіны з прадстаўнікамі народаў СССР, якія настроены варожа супроць бальшавікоў. УНО, як падае „Бацькіўшчына,“ навязала ўжо суадносіны з беларусамі, азэрбэйджанцамі, грузінамі, ідэль-уральцамі, туркестанцамі і армянамі.

Японская кніжка аб Украіне. Газэты падаюць: скора выйдзе кніжка аб Украіне ў японскай мове для японцаў. Кніжка называецца „Украінцы ў барацьбе за незалежнасьць.“

Dr. Jadwiha i dr. Stanisłaŭ Hrynkiewičy.

3)

Jak maje trymacca paraducha ŭ połahu.

U knižcy henaj była ŭžo hutarka ab połahu. Dziela adnak **wialikaje wahi i małoje ŭ nas świedamaści z henaje haliny**, jašče raz abhaworym bolš padrabiazna sprawu połahu.

Dziela taho, kab arhanizm žančyny paśla radoŭ wiarnuŭsia da stanowišča takoha, jak pierad ciažkom, patrebny niejki čas. U siarednim, heta značycca, kali ciažok i rady byli narmalnymi, čas heny trywaje bolš-mienš kala 6 ci tydniaŭ i **zawiecca'jon połaham.**

Žančyna pa radoch najčaściej nadta zmučanaja i zaraz zasynaje. Pračchnušysia chočacca joj jeści. **Nia ŭsio i nie adrazu možna joj jeści i pić.** Musić pomnić jana ab tym, što kožnaja jejnaja strawa pierachodzić u kroŭ, a adtul traplaje da małaka ŭ hrudziach, jakim kormicca nowanaradziŭšysia, i abo idzieć jamu na zdaroŭje, abo moža paškodzić, kali niešta ŭ małaku budzie nie ŭparadku.

I paradusie nia kožnaja strawa pojdzie na zdaroŭje. Unutranyja jejnyja orhany byli ŭ praciahu ciažku nadta ścisnutyja, nia tak składna jany ciapier pracujuć, dyk treba krychu paždać z narmalnaju ježaju.

Dziela hetaha najlepš, kali ŭ praciahu pieršych 3—4 dzion paraducha budzie jeści niekalki razoŭ na dzień paru kubkaŭ redkich, razwaranych z wadoju i małakom aŭsianych abo jačmiennych krup, pracedžanych potym cieraz sita. Strawa henaja najbolš jašče padobnaja da poliŭki. Pobač z hetym možna pić krychu małaka z wadoju, abo słaboje zasałodžanaje harbaty, da hetaha paru kuskoŭ wysušanaje bułki. Kali chočacca paradusie pić, možna joj dawać, i heta na't najlepš, pierawaranaje letniaje wady. Kali ŭžo na čaćwiorty abo piaty dzień minie pałahawaja haračka, možna paradusie dawać chudoha rasołu z wałowaha miasa, cialaciny abo kurycy. Rasoł zasypajecca pšonnaj kašaj abo makaronam. Na dziesiaty dzień paśla radoŭ možna jeści miasa, jaryny, kampoty, pić lohkuju kawu i harbatu, a na't krychu i wina. Usio heta ŭ niewialikaj, jasna, kolkaści. Lepš jeści kožnyja dźwie hadziny, čymsia dwa razy na dzień dy adrazu šmat.

Paśla dwoch tydniaŭ matka ściahwajecca da narmalnaje swaje wialičyni, hetkaje, jak pierad ciažkom, i ciapier paraducha moža jeści ŭžo ŭsieńka. Adnak i tutaka treba krychu aściarožnaści: zaŭsiody budziem pomnić, što ježa sa strawaŭnaha aparatu pierachodzić u małako i moža paškodzić maleńkamu dziciaci.

Na 3—4 dzień pa radoch žančyny majuć dawoli wialikija boli ŭ trybuchu. Boli henyja ad taho, **što matka ściahwajecca.** Boli henyja buduć tym macniejšyja, čym rady karaciej trywali, dziela hetaha macniejšyja jany ŭ žančynaŭ, jakija ŭžo niekalki razoŭ radzili. Boli narastajuć, kali dzicia smokča hrudzi. Maci nie pawinna tutaka pałochacca. Kali boli ŭžo nadta dakučliwyja, pamahaje na ich šmarawańnie aliwaju, abwiazaŭšy potym hrudzi flanelaju abo niejkaju ciopłaju chustkaju.

Pa radoch skura na žywacie miakkaja, mała prutkaja, zmorščanaja, žywot dziela hetaha źwisaje ŭniz. Heta niazdorawa, unutranyja orhany mohuć pry hetym apuskacca ŭniz. Dziela hetaha paśla dwanaccaci hadzinaŭ pa radoch treba pakłaści na žywot šyroki pajas, abo ručnik, nia nadta imi adnak ściskajučy. Pad pajas abo ručnik pačatkawa možna kłaści namočany ŭ wadzie kusok pałatna. Paśla 8 dzion nasić tolki pajas da 3-ch miesiacaŭ. Na nač pajas skidać.

Časta paraducha paru dzion nia maje wypražnieńniaŭ. Kali da treciaha dnia nie addała jašče kału, dyk treba jaje pračyścić, robiačy **lewatywu.** Lewatywaju zawiecca ŭliŭ u adchodnuju kišku samoje wady, abo z myłam, abo z rumiankam, naparanym z wadoju i pracedžanym praz hustoje sitka abo pałatno. Zamiest lewatywy možna dać horkaje soli abo rycyny.

Kali-b mača nie adychodziła, kłaści na trybuch słaba ciopłyja kampresy. U pieršych 5—6 dniach dawać paradusie płoskaje načyńnie da mačy i kału. Nia treba, kab paraducha idučy za patrebaju siadała, kab matka jejnaja, jakaja jašče nadta wialikaja i zusim niaprutkaja, nie apuściłasia ŭniz.

Izba, dzie lažyć paraducha, kab była wialikaja, čystaja. Wietryć izbu čaściej, jak heta robicca zaŭsiody, aściarožna, zrazumieła, kab nie prastudzić maciary i dziciaci.

Łožka, kab było wyhadnaje z mataracam abo świežym siennikom. Lažać paraducha moža, jak joj spadručniej, na baku ci na plačach.

Nie ŭstawać z łožka da 9 dzion, lepš kali-b mahła maci palažać da dwoch tydniaŭ. Henaja aściarožnaść dziela taho, što, jak užo šmat razoŭ było haworana, matka na tuju paru jašče wialikaja, słaba ściahnuŭšysia, dyk lohka moža apuścicca ŭniz i skrywicca, a tady astaniecca takoju ŭžo nazaŭsiody. Žančyna chaj pomnić, što za chutkaja jejnaja rupliwaść, kab raniej ustać z łožka, nikomu **niekarysnaja.** Heta jašče horš, jak zaprahčy ma-

Hišpanskaja rewalucyja centram zacikaŭleńnia ŭsiaje Eŭropy

Hišpanskaja rewalucyja, jakaja pačałasia zabojstwam 10 lipnia pawadyra hišpanskich manarchistaŭ, dasiul adbywajecca wielmi krywawa. Ciapier usia Hišpanija znachodzicca ŭ ahni bratabojčaj chatniaj wajny. Paŭstancy—fašysty z manarchistymi, zaŭziata, na žyćcio i śmierć, wajujuć z starońnikami ŭradu, jaki abniaŭ u Hišpanii ŭładu paśla parlamanckich wybaraŭ, u katorych hałasawańniem pieramahli partyi, zarhanizawanyja pad ściaham „Narodnaha Frontu" Hišpanski ŭrad, suproć katoraha aružna paŭstali fašysty z manarchistymi, heta ŭrad socyjalistych, kamunistych i ŭsich lewych partyjaŭ, jakija razam stanowiać „Narodny Front."

Hetak raździelena Hišpanija wajuje sama z saboj — hišpanskija fašysty z manarchistymi z adnaho boku, a kamunisty, socyjalisty i inšyja lewyja partyi z druhoha boku — užo bolš miesiaca času i kanca hetaj wajny nia widać — nia widać pieramohi ani paŭstancaŭ, ani ŭradu. Z hetaha widać, što ŭ Hišpanii nia majuć rašajučych upływaŭ ani fašysty z manarchistymi, ani „Narodny Front," i dziela hetaha pačataja fašystymi rewalucyja nie ŭdałasia.

Hetaja niaŭdača ciapierašniaj hišpanskaj rewalucyi znajšła wodhuk u prychilnikaŭ abiedźwioch wajujučych staron za ŭładu ŭ swaim krai i zahranicaj: italjanskija fašysty i niamieckija hitleroŭcy paśpiašyli z dapamohaj hišpanskim fašystym i manarchistym, a Kamintern zadeklarawaŭ pomač hišpanskamu ŭradu.

Italjanskija araplany na pomač hišpanskim paŭstancam.

Italjanskija fašysty, nia bačačy pieramohi ŭ Hišpanii z boku fašystaŭ z manarchistymi, wysłali im u padmohu wajennyja araplany z amunicyjaj. Hetym araplanam dalacieć na praznačanaje miesca nia ŭsim udałosia i niekatoryja musili apuścicca na niz, i hetym wyjawili ŭsiamu świetu padmohu Italii hišpanskim paŭstancam. Prawiedzienaje ŭ hetaj sprawie śledztwa paćwierdziła hety fakt ŭmiašańnia italjanskaha ŭradu ŭ nutranyja sprawy Hišpanii.

Demonstracyja paddzieržki hišpanskich paŭstancaŭ z boku Niamieččyny.

Paśla ścwierdžańnia, što italjanskija fašysty pamahajuć aružna hišpanskim paŭstancam, niamieckija wajennyja karabli demonstracyjna pakazali swaju prychilnaść da hišpanskich fašystaŭ i manarchistaŭ praplywajučy kala hišpanskich bierahoŭ.

Admirał Carles, kamandzier niamieckaje floty, adwiedaŭ z swaimi aficerami ŭ hišpanskim Marokko adnaho z kiraŭnikoŭ hišpanskaha paŭstańnia hien. Franco i 3 hadziny z im hawaryŭ. Aprača hetaha manebrawańnie niamieckich karabloŭ acharaniała tady prypłyŭ hišpanskich karabloŭ paŭstanskaj floty.

Hetkaja demonstracyja niamieckich wajennych karabloŭ wyrazna prajawiła swaju staronnaść bajawoj sympatyi da paŭstancaŭ i warožaść da druhoj starany hišpanskich zmaharoŭ — da ŭradu, jaki padtrymliwaje „Narodny Front."

Kamintern zadeklarawaŭ hrašawuju i bajawuju pomač hišpanskamu „Narodnamu Frontu."

Biassumniŭna, što Kamintern „apiakawaŭsia" hišpanskim „Narodnym Frontam" z samaha pačatku jaho isnawańnia i što ŭ baraćbie z fašystymi jamu pamahaŭ usimi mahčymymi sposabami. Ciapier-ža, kali aficyjalna stała wiedama ab zbrojnaj dapamozie hišpanskim paŭstancam z boku italjanskich fašystaŭ i jaŭnaj prychilnaści da paŭstańnia hitleroŭskaj Niamieččyny, Kamintern adkryta zadeklarawaŭ pomač hišpanskamu „Narodnamu Frontu" hrašawuju i bajawuju. Kamunistyčny „Profintern"— mižnarodny sajuz rabotnickich syndykataŭ, asyhnawaŭ až niekalki miljardaŭ frankaŭ na padmohu hišpanskamu „Narodnamu Frontu" i pačaŭ arhanizawać mižnarodnuju lehiju bajawoj pomačy ŭ baraćbie z fašystymi. U Sawietach rabotniki „abłažylisia dabrawolna specyjalnym padatkam na pomač hišpanskamu „Narodnamu Frontu."

Pahroza eŭrapejskaj wajny.

Z wyšej padanaha bačym, što hišpanskaja nutranaja wajna maje charaktar nia tolki swoj wyklučna chatni, ale daloka šyrejšv, amal nie ahulna eŭrapejski. Kali nia spynicca hetkaje zacikaŭleńnie hišpanskaj rewalucyjaj niekatorych eŭrapejskich dziaržaŭ, zusim mahčymyja miždziaržaŭnyja kanflikty, ad jakich mahła-b padniacca eŭrapejskaja wajna. Hetaja pahroza wajny zmušaje Francyju i Anhliju šukać sposabu pieraškodzić henaj niabiaśpiecy, spyniajučy ŭmiešywańnie druhich dziaržaŭ u nutranoje hišpanskaje zmahańnie fašystaŭ i manarchistaŭ z kamunistymi, socyjalistymi i inšymi lewymi partyjami.

Pakt neŭtralnaści adnosna hišpanskaje rewalucyi.

Francuski ŭrad źwiarnuŭsia da ŭradaŭ Anhlii, Italii i Niamieččyny z prapazycyjaj utwareńnia paktu neŭtralnaści adnosna hišpanskaj rewalucyi, h. zn. zabawiazać henyja dziaržawy, kab nie pamahali ani adnoj, ani druhoj wajujučym u Hišpanii staranam. Niamiecki i italijanski ŭrady, taksama, jak i anhielski ŭrad, ad hetkaha paktu nie adkazwajucca, ale pačali razwodzić i raściahiwać u hetaj sprawie dyplomatyčnyja hutarki. Niamiecki ŭrad zajawiŭ, što padpiša hetki pakt, kali zabawiažacca nia ŭmiešywacca ŭ hišpanskija sprawy i SSSR. Italijanski ŭrad tak-ža wyraziŭ swoj pahlad u hetym kirunku. Słowam, najbolš zacikaŭlenyja ŭ hišpanskaj rewalucyi majuć zaklučyć pakt neŭtralnaści. Ale ci datrymajuć swaje zabawiazańni?..

Hišpanskaja rewalucyja heta baraćba dwuch świetaŭ.

Hišpanskaja rewalucyja heta pačatak baraćby dwuch świetaŭ — kamunistyčnaha z fašystaŭskim, jakaja nia končycca pieramohaj adnoj ci druhoj staranoj u Hišpanii; henaja baraćba pierakidajecca ŭ druhija eŭrapejskija dziaržawy i achopliwaje Aziju. Pieramoha adnaje z wajujučych staron u Hišpanii maje wialikaje značeńnie dla taho kirunku dziela rasšyreńnia ŭpływaŭ u druhich dziaržawach i ŭ mižnarodnaj palitycy. Dziela hetaha i takoje wialikaje zacikaŭleńnie hišpanskaj rewalucyjaj zwonku.

Katoraja starana pieramoža ŭ hišpanskaj rewalucyi, ciapier zhadać trudna.

Zamiest kamunistyčnaj rewalucyi fašystoŭski pierawarot u Hrecyi

Apošnimi časami ŭ Hrecyi dakanaŭsia fašystaŭski pierawarot. Hety pierawarot dakanany byccam dziela pahrozy tam kamunistyčnaj rewalucyi. Hreckija fašysty z nac-socyjalistymi zachapili dziaržaŭnuju ŭładu, raspuścili parlamant i ŭtwaryli dyktatarski ŭrad, na čale jakoha staić hienerał Mataxas. Paśla pierawarotu hien. Mataxas zajawiŭ, što Hrecyja budzie dziaržawaj kanstytucyjnaj i što dyktatura jaho ŭradu budzie datul, pakul nie źlikwidujecca zusim kamunistyčnaja niebiaśpieka. Paśla likwidacyi hetaj niebiaśpieki budzie ŭstanoŭlena nowaja kanstytucyja, jakaja budzie apiortaja na padstawach abo fašyzmu, abo nac.-socyjalizmu.

Abisyncy nie paddajucca Italii—italijancy rasstralali ŭ Addis-Abebie koptyjskaha biskupa

Abwieščanaja italijanskimi fašystymi Abisynija italijanskim karaleŭstwam nie paddajecca pad panawańnie čužackaj ułady i zbrojna paŭstaje praciŭ najeźnikaŭ.

Zdawałasia akupantam, što ŭžo zusim raźbili abisynskuju armiju i pačali ŭkraplać swaje zdabyčy, zawodziačy swoj ład i swaje paradki. Tymčasam niespadzieŭki paŭstali abisyncy i pačali nanowa arhanizawacca ŭ wajskowym paradku, kab prahnać z swajej krainy čužynca-akupanta. Nadowiačy 40 tysiačnaja bajawaja čaść abisynskaj armii akružyła Addis-Abebu i probawała wyhnać z swajej stalicy italijancaŭ, jakija žorstka raspraŭlajucca tam z abisyncami. Ataku abisyncaŭ italijancy adbili z wialikimi stratami. U hetym časie italijancy rasstralali ŭ Addis-Abebie koptyjskaha biskupa, jaki sympatyzawaŭ abisynskamu paŭstańniu. Abisynskaje rehularnaje wojska pačało napadać na italijancaŭ u mnohich miascoch i starajecca ich prahnać z swajej ziamli.

Roznyja wiestki

Z HAZET.

— „Kurjer Wileński" u Nr. 217 siol. źmiaščaje artykuł pad zahałoŭkam „Hatoŭ na akupanta!", u jakim piša, što ŭ wioskach Słonimskaha paw. dałosia pačuć, što byccam skamunizawanyja sialanie zdarowajucca hetkimi słowami: „na akupanta — hatoŭ!" Hetyja kličnyja słowy zdarowańnia byccam pašyrajuć kamunisty z ukrainskich terenaŭ. Aŭtar artykułu radzić suproć hetaha apiorcisia na świedamy nacyjanalizm miascowaha nasielnictwa, kab skirawać jaho suproć SSSR.

—„Mały Dzieńnik" piša: na terytoryi Nawahradčyny biełarusy wiaduć usilenuju ahitacyju za biełaruskuju škołu. Pačatkawyja škoły zawalenyja školnymi deklaracyjami.

— Polskija hazety ciapier šyraka pišuć ab ziamielnaj reformie. Z hazetnych artykułaŭ wyhladaje, što najbolš uwahi zwaročwajuć rašajučyja dziejniki na ziamielnuju reformu

---

ładoha, niadužaha kania zarana ŭ woz. Raniej ci paźniej heta pamścicca—žančyna chwareje, što raz mienš maje siłaŭ da pracy, čarhowyja jejnyja rady buduć ciažejšyja. Pobač z hetym hetkaja „rupliwaść" moža być pryčynaju ciažkich inšych chwarobaŭ žanočych, ad jakich paraducha moža abo pamierci, abo astacca kalekaju na ŭsio žyćcio.

Paśla taho, jak dzicia radziłasia, bolš-mienš u praciahu poŭ hadziny adychodzić z paraduchi **miesca (paściel)**. U matcy tady wialikaja, žywaja rana. U pieršyja dni wydzialajecca z matki krywianistaja ciakomina. Chutka henaja rana pačynaje haicca. Kab rana zusim zahaiłasia, treba kala dwoch tydniaŭ.

Pry zusim narmalnym hajeńni krywianistaja ciakomina praz paru dzion pierastaje ciačy i zamiest jaje źjaŭlajecca biełaja, małočnaja, huściejšaja materyja (adychody). Kali žančyna sama kormić dzicia, adychodaŭ henych mienš i ahułam rana ŭ matcy hoicca chutčej, dziela taho što pry karmleńni matka ściahwajecca, a z hetym prychodzić chutčejšaje hajeńnie. Pa 4—6 tydniach nijakich adychodaŭ u žančyny nie pawinna być. Kali žančyna nia kormić dziciaci, dyk z astanoŭkaju adychodaŭ wiartajucca miesiačnyja.

Nadta ważnym ci amal nie najważniejšym mamentam u połahu paśla radoŭ, **źjaŭlajecca čyścinia i spakoj** tak fizyčny, jak i duchowy ŭ paraduchi. Matka pa radoch, jak my ŭžo heta kazali, heta adna wialikaja rana. Kali da jaje papadzie hraź, wykliča heta pałahawuju haračku, jakaja znoŭ moža być pryčynaju śmierci žančyny.

Hraź da matki moža papaści abo ad babki, jakaja prymaje dzicia i chodzić kala paraduchi z papeckanymi rukami abo ŭ papeckanaj wopratcy, abo kali paraducha nie hladzieła za swajeju čyścinioju pierad radami, daŭno nia kupałasia, abo kali rodzić u papeckanaj saročcy i na papeckanaj paścieli.

Pa radoch dzietarodnyja orhany treba dobra ačyścić. Kali miesca ŭžo adyjšło, padstawić pad paraduchu (taja chaj lažyć na miescy) płoskaje načyńnie. U čystym i čysta wypałaskanym pierawaranaju wadoju zbanku abo niejkim bolšym kupku, pryspasablajecca 1 proc. lizol (bolš mienš 1 łožka harbatniaja lizolu na 1 šklanku pierawaranaje wady) i henaju raščynaju paliwajecca na dzietarodnyja orhany, nie dakranajučy ich rukami. Potym nia wycirajučy dzietarodnych orhanaŭ, pakłaści pamiž nahami dawoli wialiki kusok waty. Kali wata pramoknie kroŭju, wykinuć jaje won, a pakłaści świežuju. Usieńka heta pawinna rabicca dobra wymytymi rukami. Zmywać dzietarodnyja orhany treba ŭ pieršyja 7—8 dzion dwa razy na dzień. Paraducha ŭžo ŭstaŭšy, chaj zmywaje jašče ŭ praciahu paru tydniaŭ henaju-ž rasčynaju dzietarodnyja orhany, ale ŭžo ŭ miscy i čysta wymytaju hanučkaju, jak heta robicca pry miesiačnych.

Kali jość adychody, a paraducha nosić padkładki, dyk treba mieć ich zaŭsiody čystyja.

Bywaje, što pry radoch u paraduchi treśnie skura ŭ kroku. **Biezadkładna tady źwiarniciesia da dochtara.** Aperacyja heta nie wialikaja, a kali pačatkowa ničym moža asabliwym i nie zaminaje takaja tresnuŭšaja skura, dyk potym ślady ad hetaha nadta wialikija i praz całyja hady žančyna nie pačuwaje siabie zdarowaju.

Časta pa radoch u žančyny zaraz ža mohuć wystupić poty, jakija mohuć trywać na't cały tydzień. Zważać tady, kab paraducha nie prastudziłasia. Nie napaliwać zahorača piečki ŭ izbie, dzie lažyć maci z małym dziciom. Nie nakrywać piarynami ci kažuchami, a zaŭsiody ŭ takoj nahodzie pieramianić saročku, dajučy joj čystuju, nahretuju.

Na treci, čaćwiorty dzień prychodzić **małočnaja haračka**. Pryčyny harački buduć woś jakija. —Kroŭ maciary, jakaja jšła dahetul da matki, kab karmić płod, źwiartajecca ciapier da hrudziej. Paraducha maje lohkuju trascu, časta balić joj haława. Chutka potym źjaŭlajecca kolka ŭ hrudziach, a na't dawoli wialikija boli. Hrudzi nabryniajuć, skura na ich robicca haračaju, adychody mienšajuć. Potym skura pacieje, adychody znoŭ źjaŭlajucca, bol u hrudziach prachodzić i pačynaje wydzialacca ŭ bolšaj kolkaści małako. Małočnaja haračka trywaje kala 24—36 hadzin i bolšaja jana budzie ŭ žančyny, jakaja nia kormie, ci nia choča karmić swajho dziciaci. Jość žančyny, u jakich niama małočnaje harački, abo jana zusim małaja.

Kali trasca macniejšaja i prychodzić wysokaja temperatura, moža być tady **pałahawaja haračka**, nadta niebiaśpiečnaja dla žančyny i tady treba klikać dochtara.

Paradusie patrebny spakoj, jana nie pawinna mieć nijakich kłopataŭ. Čyścić izbu treba ranicaju. Wokna pazawiešywać firankami.

Kali paraducha krychu adpačyła, praspaŭšysia paru hadzinaŭ paśla radoŭ, treba prystawić da hrudziej dzicia, kali-b na't małaka jašče j nia było, ci prynamsia jano ciažka ciakło. Henaje pieršaje małako nadta patrebnaje nowarodžanamu, kab pračyścić jamu žywot. Adnačasna dzicia smokčučy pamahaje henym samym, što małako chutčej źjaŭlajecca.

Maci kormić dzicia ležačy na baku i apirajučyś na łokci.

Ustaŭšy na 9—14 dzień z łožka, chaj paraducha nie biarecca za ciažkuju rabotu, pakul iznoŭ zusim nie abdužaje. Idučy pieršy raz da kaścioła, chaj nie siadzić tam lišnie doŭha, kab nie prastudzicca.

na „kresach,“ dzie ŭważajuć patrebaj pasialać polskich asadnikaŭ.

Ale-ž heta nia nowaja sprawa. Hetak rabiłasia z pieršych hadoŭ paśla wajny.

— „Nowyj Čas“ za „ABC“ padaje: u Inowrocławi adbyŭsia źjezd pamorskaha wokruhu Sajuzu Padaficeraŭ Rezerwy, na jakim hien. Thomee, miž inšym, skazaŭ — pamiatajcie, što ŭ Polščy palak haspadar, a nacyjanalnyja mienšaści jość tolki haspodniki. Wilenskaje „Słowo“ pieradaje, što hien. Thomee adnosna žydoŭ skazaŭ—„a žydy zabiaruć swaje manatki i pojduć *„kibiny mater.“*

—„Waršaŭski Dzieńnik Narodowy“ piša: jość u Polščy šmat ludziej, jakija čytajučy ab padziejach u Hišpanii, abo ab kamunistyčnych upływach na radykalna-socyjalistyčny francuski ŭrad, dumajuć, što Polšč ščaśliwy kraj, bo kamunisty nia majuć upływu na jaho žyćcio. Woś-ža — ćwierdzić „W. Dz. N.“ — hetyja ludzi mylajucca. U Polščy nia tolki isnuje kamunistyčnaja partyja, nia tolki wiadzie šyrokuju akcyju, ale j kamunistyčnaja ideolohija maje kudy bolš prychilnikaŭ, jak kamu zdajecca.

Z POLŠČY

Z nutranoj palityki. U nutranym palityčnym žyćci ŭ Polščy wiadziecca cichaja padhatoŭka da šyrejšaj akcyi. Hazety pišuć, što ŭžo hatowy plan zarhanizawańnia nowaj palityčnaj partyi, jaki hatowiŭ pałk. Koc. Henaja partyja maje mieć ideolohiju daŭniejšaha BB, ale nia budzie apiracca ani na starastach, ani na kamandantach palicyi; heta nowaja partyja maje apiracca na b. wajskowych i maje namier trymacca kirunku h. zw. pamajowaj ery.

Niezaležna ad hetaha i ahułam ad uradawych kruhoŭ wystupaje wialikaja arhanizawanaja siła polskaha sialanstwa, zarhanizawanaha pad ściaham „Stronnictwa Ludowaha.“ Hetaje „Str. Lud.“ wyjawiła pakazalna swaju arhanizawanuju siłu apošnimi wystupleńniami ŭ Nowasielcach i ŭpierad u inšych miascach. U Nowasielcach mieŭ nahodu pryhledziecca sile „Str. Lud.“ i hien. Rydz-Śmihły. Da „Str. Lud.“ uradawyja kruhi adnosiacca tak, kab dajści da parazumieńnia. „Str. Lud.“ damahajecca pawarotu Witasa, Libermana i inšych zasudžanych u pracesie „Centrolewu,“ jakija ciapier prabywajuć zahranicaj.

Hetaja-ž „Str. Ludowe“ maje takža pakazacca swajej wieličaj i 15 h. m. padčas światkawańnia abarony Polščy ad balšawikoŭ.

Hazety pišuć tak-ža, što sučasny ŭrad chutka padasca ŭ adstaŭku i budzie ŭtworany nowy ŭrad na čale z premjeram Poniatoŭskim, sučasnym ministram ziemlarobstwa.

Kažuć, što Witas i inšyja z „Centrolewu,“ jakija prabywajuć zahranicaj, hatowiacca da pawarotu ŭ Polšč, ale byccam nia źbirajucca bolš ni z kim z pasiarod sanacyi, apracha hien. Rydz Śmihłaha, nie supracoŭničać. Jasna, što sučasny ŭrad nia zhodzicca na pawarot Witasa i kampanii. Heta ŭsio, adnak, stwaraje wielmi cikawuju sytuacyju, jakaja chiba ž chutka budzie wyrašacca.

Z ZAHRANICY

Źjezd Sawietaŭ. CWK-t SSSR pastanawiŭ sklikać wośmy ahulny nadzwyčajny źjezd delehataŭ usich sajuznych respublik. Wybary delehataŭ na hety źjezd pawinny adbywacca jašče pawodle staroha wybarnaha zakonu. Źjezd hety budzie razhladać sprawu nowych kanstytucyjaŭ dla sajuznych respublikaŭ.

Teror arabaŭ u Palestynie. U Palestynie araby ŭ baraćbie z žydami i anhielskim wojskam robiać strašnyja spustašeńni. Niadaŭna araby papsawali niekatoryja anhielskija kapalni, miž inšym, naftawyja, z katorych mnoha nafty wyliłasia i zhareła. Ad hetaha anhielcy majuć wialikija straty.

„Nachałaŭki“. Hetak zawucca ŭ SSSR. asieliščy, samawolna, „nachalna“ zasielenyja ludźmi. Paŭstali jany na pustych miascoch dzienibudź u horadzie abo pierawažna za horadam z pryčyny wialikaha napływu wiaskowych ludziej ŭ harady i z niastačy pamieškańniaŭ. Takaja „Nachałaŭka“ — heta biaz nijakaha paradku raskinutyja błahieńkija, biedniackija chatki.

Za kury — try hady wastrohu. „Sawieckaja Justycyja“ apiswaje adzin cikawy sudowy praces nad słuhoj Sidnienko, jakuju sud zasudziŭ na try hady wastrohu za toje tolki, što jana adważyłasia adkinuć ad swaich dźwiarej kletku z kurmi, pastaŭlenuju biez jaje zhody stachanaŭcam miasakambinata Antonawym. Za heta Antonaŭ pabiŭ Sidnienko, katoraja da taho była zwolniena sa słužby i wykinuta na wulicu.

Zadańni japonskich dyplomataŭ u Eŭropie. Hazety padajuć, što japonskaje ministerstwa zahraničnych spraŭ zahadała swaim dyplomatam ŭ Eŭropie, kab jany: 1) Dakładna śladzili za mižnarodnym pałažeńniem. 2) Uważna sačyli za zbližeńniem Anhlii z SSSR. 3) Zorka abserwawali dziejnaść masonskich kruhoŭ, blizka źwiazanych z II-im Internacyjanałam. 4. Zmocnili dziejnaść japonskaha pasolstwa ŭ Waršawie z uzhlahu na specyjalna ważnuju rolu Polščy ŭ mižnarodnym pałažeńni. 5) Jaknajpilniej abserwawali dziejnaść Watykanu i relihijnych arhanizacyjaŭ, što wiaduć baraćbu z kamunizmam.

Sialanskija strajki ŭ Francyi. Hazety pišuć, što apošnim časam u Francyi wybuchli wialikija strajki falwaračnych rabotnikaŭ Hetyja strajki starajucca na wiečach ucišyć socyjalistyčnyja i kamunistyčnyja pasły. U niekatorych miascoch dachodzić da wostrych sutyčak sialan z rabotnikami.

Niemcy patrabujuć jašče dwa hady dziela padhatoŭki da wajny. Polski hien. Sikorski, što prabywaje ciapier u Francyi, napisaŭ u adnej z hazet, što niamieckaja armija nia jość jašče dastatačna pryhatawana da wajny i da poŭnaj padhatoŭki patrabuje 2 hady času.

U Berezu Kartuskuju. Z Biełastockaha wajawodztwa nadowiačy wysłana ŭ łahiery adasabnieńnia ŭ Berezu Kartuskuju piać asob: Šepsela Bernštejna, Mojžeša Kopa, Jazepa Rajšela i Todara Kiribuchału. Jany ŭsie zapadozrany byli ŭ kamunistyčnaj dziejnaści.

Z WILNI

Rewizyi i aryšty. Unočy z 1 na 2 h. m. palityčnaja palicyja dakanała ŭ niekatorych praf. sajuzaŭ rewizyi i niekalki asob, zapadozranych u kamunistyčnaj dziejnaści, aryštawała. Adbylisia tak-ža rewizyi ŭ redakcyjach hazet: „Karta“, „Smiena“, „Naša Wola“ i „Etinden“.

Zakryli rasiejskuju škołu. U Wilni była dziaržaŭnaja pačatkawaja rasiejskaja škoła. Sioleta školnyja ŭłady hetuju škołu źlikwidawali.

Źmiena školnaha kuratara. Dasiulešni kuratar Wilenskaha školnaha wokruhu, Šelenhoŭski, zwolnieny z stanowišča ŭ pieršych dniach h. m., a na jaho miesca naznačany kurataram krakaŭski kuratar — Hadecki.

Nieŭradžaj—zbožža daražeje.

Sioleta niama dobraha ŭradžaju amal na ŭsim świecie. Zasucha i śpiakota narabili šmat škody ŭ Amerycy i ŭ Eŭropie. Złučanyja Dziaržawy Ameryki sioleta nia buduć nia tolki pradawać zahranicu swajho zbožža, ale jašče musiacimuć kuplać z susiedniaj Kanady pšanicu, a z inšych krain jačmień i awios.

U Eŭropie dobry ŭradžaj maje tolki Niamieččyna i Rumynija, ale ŭradžajnaść hetych krain nia maje rašajučaha značeńnia ani ŭ mižnarodnaj, ani ŭ eŭrapejskaj aprowizacyjnaj palitycy.

Dziela hetaha na mižnarodnych rynkach zbožža ŭžo padarażeła.

U Polščy taksama niama pryčyny spadziawacca źnižki cenaŭ na zbožža i bolš można spadziawacca, što zbožža padarażeje.

Słaby sioletni ŭradžaj i wa ŭsim našym krai — zasucha i śpiakota prypaliła žyta i zasušyła jarynu. Jość nadzieja tolki na bulbu, jakaja apošnimi časami paśla daždžoŭ pačała papraŭlacca.

Słaby ŭradžaj zbožža, pošaru i siena zmušaje sialan źmianšać lik skaciny na zimu i heta niespadziawana z stratai ŭ haspadarcy. Ciapier užo na rynkach pa miastečkach šmat bywaje rahataje skaciny zusim niaŭkormlenaj na miasa, na jakuju niama achwotnych kupcoŭ, i dziela hetaha cana skaciny moža pajści ŭniz.

Słowam, wyniki nieŭradžaju ŭžo dajucca ŭ znaki našamu sialanstwu, asabliwa ŭ tych miascoch, dzie zusim zasucha źniščyła zasiewy abo dzie adbiŭ hrad.

U hetaj ahulnaj dla sialan biadzie była-b wielmi pamocnaj dobra zarhanizawanaja ŭ krai kooperacyja, jakaja zmahła-b utrymać canu na skacinu i pošar, abaraniajučy sialan ad wyzysku ŭ biadzie. Ale na žal, hetkaj u nas kooperacyi pakulšto niama, dyk treba, kab na heta źwiarnuli ŭwahu inšyja dziejniki.

B.

Пісьмы з вёскі

Як арганізуюцца беларускія прадстаўленьні на вёсцы.

Пузыры, Крывіцкай вол., Вялейскага пав. Пачынаецца падгатоўка да прадстаўленьня. Робяць складку на дазвол, за які трэба аплаціць стэмлёвымі маркамі збор, ідуць за дзесяць кілёмэтраў у Будслаў, каб там у гуртку БІГіК дастаць сцэнічныя творы. Складку зложылі, сцэнічныя творы дасталі і рашылі зладзіць беларускае прадстаўленьне ў м-ку Крывічох. Задубенскі гурток Т.Б.Ш. замовіў залю Пажарнай Стражы. Падгатоўка йдзе, прадстаўленьне гатовіцца, людзі чакаюць. Раптам кіраўнік Пажарнай Стражы паведамляе, што заля будзе занята і будзе свабодна на другі час. Паслалі просьбу па дазвол на прадстаўленьне ў в. Пузырох, бо хацелі апраўдаць сябе прад народам і спадзяваліся вярнуць затрачаныя расходы. Ідуць хлопцы грамадой у Пузыры. Паведамляюць іх, што кіраўнік Ст. Ш—ла ладзіць вечарыну. Нашыя хлопцы не зварочваюць увагі і ладзяць беларускае прадстаўленьне. Людзі павалілі да касы і прыйшлі на прадстаўленьне. Пачалі прадстаўляць. Па першым акце вясковы начальнік, сам солтыс, трэбуе дазволу. Пакуль начальнік прачытаў дазвол, пакуль яму растлумачылі, што прадстаўленьне адбываецца легальна, занавеса мусіла закрываць сцэну, а глядзельнікі мусілі цярпліва чакаць на памыснае вырашэньне справы.

Тут трэба адзначыць, што наш народ надта цікавіцца беларускімі прадстаўленьнямі і ахвотна на беларускія спэктаклі йдзе. Дык трэба ладзіць беларускія прадстаўленьні часьцей, але трэба да іх загадзя прыгатаўляцца. Пры гэтым трэба належную ўвагу зьвярнуць на беларускую песьню — трэба зьбірацца і пяяць беларускія песьні хорам на галасы і ў адзін голас.

Свой.

Трэба асьветы.

Моладава, Райчанскай вол., Наваградзкага пав. Сумна ў нашай вёсцы. Калісь было весялей. У 1930 годзе быў у нас заложаны гурток Т.Б.Ш. і тады мы мелі бібліятэку-чытальню, у якой было шмат беларускіх кніжак і газэт. Ахвотна чыталі нашыя людзі кніжкі і свае газэты. Тады і жыць было весялей і гора лягчэй было перамагаць. А моладзь нашая тады чытаючы кніжкі і газэты саматугам прасьвячалася. Цяпер гэтага гуртка і бібліятэкі ў нас няма — зьліквідаваныя. Цяпер пацяшае нас адна толькі „Беларуская Крыніца“, якая прыходзіць да нас часта белабокай пасьля канфіскаты.

Моладзь нашая ўжо цікавіцца друкаваным словам і для яе патрэбныя кніжкі, патрэбныя і маладзяжныя газэты. Дзеля гэтага трэба шукаць спосабу, каб у вёсцы былі беларускія кніжкі і трэба выпісаць некалькі экзэмпляраў часапісу для моладзі „Шлях Моладзі“. Дзеля пашырэньня чытаньня кніжак найлепш было-б адчыніць бібліятэку-чытальню, але калі гэтага зрабіць трудна, дык можна мець бібліятэку прыватна і даваць кніжкі да чытаньня. Прыватнай бібліятэкі ня трэба нідзе рэстраваць і ня трэба на яе ніякага дазволу.

Дык будзем выпісываць беларускія кніжкі і будзем закладаць прыватную бібліятэку на супалку.

Д. Арц.

За родную школу.

Клімавічы, Старавескай вол., Слонімскага пав. У нас усе сяляне сьведамыя беларусы. Дзеці вясковыя таксама ведаюць, што яны беларускія і ведаюць, што нашая мова, якой мы заўсёды гаворым, беларуская. Школа ў нашай вёсцы цяпер польская і ў гэтую школу нашыя беларускія дзеці ходзяць вучыцца. Цяжка і трудна вучыцца беларускім дзецям папольску, бо яны ня ўмеюць гаварыць папольску і мала што разумеюць з польскай мовы. Дзеля гэтага доўгі час нашыя дзеці прывучаюцца ў польскай школе да малазразумелай мовы польскага вучыцеля, які прагаварвае да дзяцей не паіхняму, але пасвойму, папольску. Гэтак праходзяць гады ў школе дзіцячай навукі і пакуль вучань крыху зразумее папольску і пачне навязваць мысьлёвы кантакт з вучыцелям падчас лекцыяў праміне школьны ўзрост дзіцяці і абсольвэнт нашай школы астаецца няўмекай ані пісаць, ані добра чытаць.

Сяляне прыглядаліся да гэтакай навукі і праканаліся, што нашым дзецям патрэбная школа ў роднай мове — беларуская. Дзеля гэтага пачалі рабіць стараньні аб пераарэньні ў нашай вёсцы польскай школы на школу беларускую. Даведаўшыся з „Бел. Крыніцы“, што ў Вільні паўстаў школьны сакратарыят дзеля гэтых спраў, выпісалі з гэтага сакратарыяту інструкцыі і блянкеты школьных дэклярацыяў за беларускую школу. Доўга чакалі выпісаных друкаў і не дачакаліся. У канцы даведаліся ад каманданта паліцыі, што прыходзіла поштай пачка друкаў, але на пошце ня ведалі каму даручыць і пачку вярнулі назад.

Цяпер сяляне пастанавілі іншым шляхам выпісаць патрэбныя друкі і падаць дэкляранцыі за родную, беларускую школу.

Клімавец.

Wystupajma suproć błahaty!

Misato, Krasnasielskaj woł. Maładečanskaha paw. Wialikaja našaja wioska, maje bolš 100 damoŭ, ale paradak u joj słaby. Asabliwa błaha z moładździu, jakaja staić na razdarožžy. Našaja moładź, choć i stydna pryznawacca, małakulturnaja, a dziela hetaha dziarecca z moładziaj susiednich wiosak. Dziela taho, što ŭ nas wialikaje skupišča ludziej, ziamli nia šmat, skaciny mnoha, bo kožny musić mieć karowu, kab nia prymirać z hoładu, a pašy pryrodnaj niama, kulturna wiaści haspadarki sialanie nia ŭmiejuć i nia majuć na čym— pastuchi apasywajuć susiednija sienažaci i pole. Z hetaj pryčyny paŭstajuć miž sialanami swarki, u jakich nierazważnaja moładź chapajecca za nažy i wyrašaje ich kamieńniami. Peŭnie-ž, hetak pastupaje našaja moładź tolki tamu, što jana małakulturnaja i ciomnaja, ale pryčyna zła tut znachodzicca ŭ małaziamielli našaha sialanstwa. Pobač z aświetaj nieabchodna patrebnaja sprawiadliwaja ziamielnaja reforma, pry jakoj byli-b nadzieleny da poŭnaziamiella i našyja sialanie.

Pry hetym treba adznačyć dobruju prajawu ŭ našych dziaŭčatak. Mnohija z ich adziajucca ŭ swajej raboty sukienki — biełyja pałatnianyja sukienki z wyšywankami. U hetych sukienkach pryhožyja našyja dziaŭčatki krasujucca, jak maliny.

Darahaja moładź, kidaj błahija nachiły i biarysia za lepšyja sprawy; wystupaj suproć usiakaj błahaty i šukaj światlejšych daroh dla swajho žyćcia ŭ budučyni! Hetki šlach zmožaš znajści čytajučy swaje biełaruskija hazety i knižki.

A. Widzin.

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 2. Wydawiec A. Šutowič